
Livssynsreservasjon og rett til dagpenger

RETT OG URETT

HARALD JODALEN

Email: harald.jodalen@samfunnsmed.uio.no

Tidsskriftet

En mann som søkte dagpenger pga. arbeidsledighet sa seg villig til å ta all slags arbeid. Men, på forespørsel om han reserverte seg for noe, presiserte han i merknadsfeltet på søknadsskjemaet at han ikke kunne påta seg visse former for arbeid som stred mot den kristne forvaltertanke og prinsippet om bærekraftig utvikling. Han fikk derfor avslag på krav om dagpenger fordi han ikke ble ansett å være reell arbeidssøker. Trygderetten kom til at arbeidsmarkedsmyndighetene hadde lagt feilaktig lovforståelse til grunn for så vidt gjelder kravet om å være reell arbeidssøker. Kravet innebærer at man skal være villig til å ta høvelig arbeid, og man kan nekte arbeid dersom man har rimelig grunn. Avgjørelse med hensyn til hva som er høvelig arbeid og om man har rimelig grunn til å nekte, vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfellet. Trygderetten kom til at de former for arbeid som han hadde angitt at han ikke kunne ta på grunn av sin tro, ikke kunne ansees som høvelig arbeid for ham, og han måtte ansees å ha rimelig grunn for å reservere seg mot slikt arbeid. I Trygderettens bemerkninger refereres til eksempler fra helsevesenet.

En mann i midten av 30-årene satte frem krav om dagpenger under arbeidsløshet. Kravet ble avslått av arbeidskontoret under henvisning til at han ikke var villig til å ta ethvert arbeid. Vedtaket ble anket til Fylkesarbeidskontoret som holdt fast ved arbeidskontorets avgjørelse. Vedtaket ble anket inn for Trygderetten.

Mannen anførte i ankeerklæringen at han i utgangspunktet var villig til å ta ethvert arbeid, men at arbeidskontoret hadde oppfordret ham til å tenke igjennom om det var noen typer arbeid han ikke kunne påta seg. Han understreket at han som kristen måtte gi et ærlig svar på denne forespørselen. Ved gjennomtenkningen fant han at det i samfunnet er en del produkter til salgs som ikke er forbudte, men som likevel må ansees for etisk forkastelige ut fra den kristne tro. Han kjente uvilje mot arbeid som går ut på salg eller markedsføring av produkter som kan ansees for etisk forkastelige. Han viser videre til at det i helsevesenet og i militæret er adgang til å reservere seg på bakgrunn av personlig overbevisning.

Han hevdet videre at det må være adgang til å praktisere regelverket på en mindre firkantet måte og avsluttet sin ankeerklæring til Fylkestyngdekantoret slik: «Hvis det heller var meningen med det omstridte spørsmål å spørre om jeg kan tenke meg å ta alle jobber og alle typer jobber så sant dette ikke strider mot min alvorlige overbevisning, så er svaret ja. Hvis meningen var å spørre om jeg kan ta lavere lønnede jobber, jobber med lavere tittel eller status eller jobber som krever mindre utdannelse enn jeg har, eller om jeg kunne ta på meg helt andre typer jobber enn det jeg har rettet meg mot (realfag), så er svaret «ja». Hvis jeg har misoppfattet noe eller det ikke var meningen i dagpengesøknader å ta stilling til enhver mulig type arbeidsoppgaver, ber jeg dere om mulig korrigere min søknad om dagpenger slik at det fyller deres krav uten at jeg må gå tilbake på min tro.»

Til slutt viser han til Grunnloven §§ 2 og 4 om at lover og forskrifter må gis innen rammen av Grunnlovens bestemmelser om den at den norske stats tro er den evangeliske lutherske tro og at Kongen skal håndheve den evangeliske, lutherske religion.

Trygderettens bemerkninger

Trygderetten la til grunn at mannen klart har sagt ifra at han i utgangspunktet vil ta imot alle slags former for arbeidstilbud. Trygderetten mente at for en personlig kristen ville det være vanskelig å ta arbeid som strider mot den kristne lære, og viste til at man ikke kan kreve at en personlig kristen lege eller sykepleier skal delta i abortinngrep. For personer som er imot abort, kan det således ikke ansees for høvelig arbeid å arbeide ved et informasjonskontor for abortsøkende og de må også ansees å ha rimelig grunn til å nekte å ta imot arbeid ved et slikt informasjonskontor.

Etter en konkret vurdering fant retten at de former for arbeid som mannen hadde angitt at han ikke kunne ta på grunn av sin tro, ikke kan ansees som høvelig arbeid for ham og at han derfor måtte ansees å ha rimelig grunn for å reservere seg mot slikt arbeid.

Retten påpekte også at det er viktig at forvaltningspraksis ikke blir så firkantet at folk blir oppfordret til å gi feilaktige opplysninger.

Retten tilføyet at dersom mannen nekter å ta imot et konkret tilbud om arbeid, må det foretas en ny vurdering av om han har rimelig grunn for dette på bakgrunn av rettens merknader.

Anken førte altså frem, og det ankede vedtak ble omgjort. Kjennelsen var enstemmig.

Publisert: 20. april 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 21. juli 2026.